Kačėniškė Hillfort

In 2013, an excavation (five trenches, a total of 144 m^2) and evaluation (seven test pits, a total of 10 m^2) were conducted at Kačėniškė Hillfort (Švenčionys District, E Lithuania) (Fig. 1). A 154 m^2 were excavated and another roughly 2000 m^2 surveyed. Three defensive ditches, 1.5–3.5 m wide and 0.6, 1.3, and 1.5 m deep (Fig. 2), that were filled with charcoally soil containing hand built pottery and animal bones were unearthed in trenches 2 and 3. A cultural layer with sparser finds or only fragments of it was recorded in the other excavation areas. The 136 registered sherds of hand built pottery consist of 17 rim, 9 base and heel, and 110 wall sherds. Over half (67) of the sherds had brushed surfaces (Fig. 3), a little less than a third (40) smooth surfaces, and a sixth (20) rough surfaces (Fig. 4). Some sherds had been decorated on the outside with irregular impressions (Fig. 4). Based on the finds, the hillfort dates to the late 1st millennium BC – first half of the 1st millennium AD.

Vismantas Muralis

Kalnaberžės piliakalnio papėdės gyvenvietė

2013 m. lapkričio 1–4 dienomis Kalnaberžės piliakalnio (Kėdainių r.) teritorijos R ir V dalyse, spėjamoje piliakalnio papėdės gyvenvietėje (UK 23743) atlikti žvalgomieji tyrimai, kuriais siekta patikslinti šios nekilnojamosios kultūros vertybės vertingąsias savybes ir saugomos teritorijos ribas. Archeologinių tyrimų metu ištirta 30 šurfų, kurių kiekvienas buvo 1x1 m dydžio – iš viso 30 m^2 plotas (1 pav.). Pats piliakalnis netyrinėtas, jį 1903 m. žvalgė L. Kšivickis. 1968 m. – LII ekspedicija. Pastarosios dalyviai į Š nuo piliakalnio buvusioje dirvoje pastebėjo kultūrinio sluoksnio pėdsakų. Saugomos teritorijos R dalyje, kur šiuo metu yra ariamas laukas, iškasti 22 šurfai (1–22). Tirtoje vietoje fiksuotas nuo 35 cm iki 90 cm storio rudos spalvos moreninio priemolio sluoksnis (deliuvinė – proliuvinė priemolio danga), po kuriuo, išskyrus šurfus 3, 5, 20, 21, 22, aptiktas nuo 20 cm iki 1,05 m storio molingas tamsiai pilkas palaidotas dirvožemis. Šurfuose archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių neaptikta. Šalia ariamos žemės, į P pusę, žole apaugusioje pievoje iškasti 3 šurfai (23–25). Fiksuotas nuo 25 cm iki 40 cm storio rudos spalvos moreninio priemolio sluoksnis, po kuriuo, išskyrus šurfą 25, aptiktas nuo 10 cm iki 65 cm storio molingas tamsiai pilkas palaidotas dirvožemis. Šiuose šurfuose archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių neaptikta. Likę šurfai (iš viso 5 – 26–30) kasti piliakalnio V papėdėje. Juose atidengtas nuo 35 cm iki 60 cm storio rudos spalvos moreninio priemolio sluoksnis, po kuriuo buvo nuo 5 cm iki 50 cm storio molingas tamsiai pilkas palaidotas dirvožemis. Šiame sluoksnyje šurfuose 29 (2 pav.) ir 30 aptiktas kultūrinis sluoksnis. Sluoksnio storis siekė 40–50 cm. Jame aptikta degėsių, šurfe 29 – ir lipdytos keramikos gabaliukų grublėtu paviršiumi (3 pav.) bei molio tinko fragmentų. Keramika datuojama VIII–XII a. Surasti keramikos fragmentai nedideli, sunkiai identifikuojami, tad jos datavimas gali būti netikslus. Sienelių storis svyruoja nuo 3,5 mm iki 10,5 mm, masėje yra mažų akmenukų priemaišų. Geologo, habil. dr. V. Baltrūno teigimu, nuo piliakalnio šlaitų daug metų slinko deliuvis–proliuvis. Paprastai tokie procesai ir jų nuogulos formuojasi vietovėje sustiprėjus eroziniams procesams, t. y. sumenkus augalijos dangai

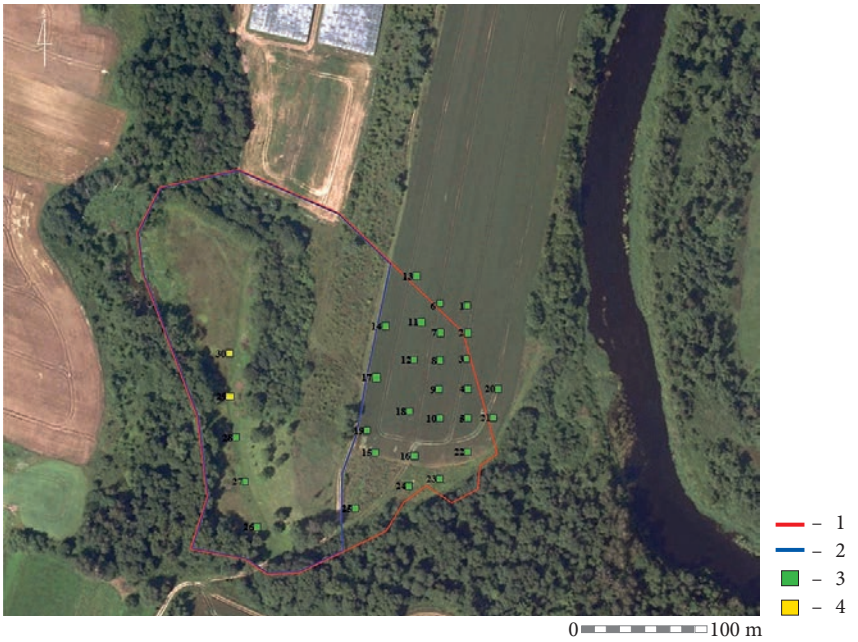

1 pav. Kalnaberžės piliakalnio su gyvenviete riba bei tirtų šurfų vietomis situacinis planas: 1 – dabar saugomos piliakalnio su papėdės gyvenviete teritorijos riba; 2 – po 2013 m. tyrimų rekomenduojamos saugoti teritorijos riba; 3 – tirtų šurfų vietos; 4 – šurfai su žmogaus veiklai būdingais radiniais. V. Muralio brėž.

Fig. 1. Situation plan of Kalnaberžė Hillfort with the settlement's boundary and the locations of the excavated test pits: 1 – boundary of the currently protected territory of the hillfort and settlement; 2 – boundary of the territory recommended for protection after the 2013 evaluation; 3 – test pit site; 4 – test pits with finds characteristic of human activity.

2 pav. Šurfas 29 iš V. V. Muralio nuotr.

Fig. 2. Test pit 29 as seen from the W.

(velėnai, dirvožemiui, krūmų ir miško paklotei), kai pradedamas ardyti šlaitų gruntas. Tai gali būti susiję su klimato atšalimu (nuo XI–XII a. prasidėjo Mažasis ledynmetis), šlaitų nuganymu (nutrypimu), galbūt ir su žemės kasimo darbais. Nuo piliakalnio R šlaito daug metų slinkusį deliuvį papėdėje galėjo šiek tiek perklostyti ir plačiau čia pat paskleisti patvinusio Nevėžio vanduo. Šios aplinkybės galėjo sukelti gana greitus katastrofinius reiškinius ir lemti kultūrinio sluoksnio palaidojimą. Po to, matyt, ši vieta ilgai nebuvo tinkama gyventi.

Remiantis 2013 m. tyrimų bei 1903 ir 1968 m. vykdytų žvalgymų išvadomis, piliakal-

0 3 cm

3 pav. Lipdytos keramikos gabaliukai grublėtu paviršiumi. V. Muralio nuotr.

Fig. 3. Sherds of hand built pottery with rough surfaces.

nio papėdės gyvenvietė lokalizuojama į V, ŠV ir Š pusę nuo piliakalnio. Saugomos teritorijos R dalyje neaptikta žmogaus veiklai būdingų radinių ir požymių, tad tikslinga sumažinti jos plotą, perkeliant R ribas iki lygiagrečiai piliakalniui einančio lauko keliuko.

The settlement at the foot of Kalnaberžė Hillfort

In 2013, a field evaluation (30 test pits, a total of 30 m^2) was conducted at the site of the settlement at the foot of Kalnaberžė Hillfort (Kėdainiai District, Central Lithuania) (Fig. 1). No cultural layer or finds were found in test pits 1–22 excavated at the E foot in a ploughed field. A 40–50 cm thick cultural layer (Fig. 2) with sherds of hand built pottery that has rough surfaces (Fig. 3) and dates to the 8th–12th centuries was discovered in test pits 29 and 30 that were excavated at the W foot.

Klaidas Perminas

Gyvenvietės Palangoje, Žemynos gatvėje 7, žvalgomieji tyrimai

2013 m. spalio 24 d. – lapkričio 4 d. vykdyti žvalgomieji tyrimai Palangos miesto istorinės dalies (UK 12613) vizualinės apsaugos pozonyje, sklype Žemynos g. 7. Tyrimų tikslas buvo nustatyti, ar žemės sklype Žemynos g. 7 yra archeologinio pobūdžio vertingųjų savybių. Sklype buvo ištirti 4 šurfai po 2x2 m – iš viso 16 m^2.

Šiuo metu sklypas nėra užstatytas, jame auga pavienės pušys bei veja. Žemės paviršius šiek tiek žemėja Š kryptimi, vidutiniškai nuo H_{abs} 13,00 m iki H_{abs} 12,50 m. XVIII a. pabaigos kartografijoje dabartinėje sklypo Žemynos g. 7 teritorijoje ir gretimoje aplinkoje vaizduojama smėlinga dykynė. Maždaug už 70 m į PR nuo dabartinio Žemynos g. 7 sklypo XVIII a. pabaigos žemėlapyje pavaizduota vienintelė artimiausia vieta, susijusi su žmogaus veikla – dirbamos žemės sklypas, žemėlapyje įvardytas kaip „Pleszyma darža“. Už 100 m į V nuo Žemynos g. 7 sklypo tame pačiame žemėlapyje pažymėtas